

РАЕУ

Яке законодавство регулює
сферу поводження з
пестицидами та
агрохімікатами?

РАЕW

Агроекологія вивчає взаємодію сільськогосподарських систем з навколишнім середовищем, зокрема, вплив пестицидів та агрохімікатів на екосистеми.

Застосування препаратів має як позитивні, так і негативні наслідки.

Агроекологія спрямована на пошук збалансованих підходів до використання агрохімікатів, що мінімізують негативний вплив на довкілля та здоров'я людей.

ЗАСТОСУВАННЯ ПЕСТИЦИДІВ ТА АГРОХІМІКАТІВ:

✓ Позитивні аспекти:

Пестициди використовуються для боротьби зі шкідниками та хворобами сільськогосподарських культур, що дозволяє збільшити врожайність та покращити якість продукції. Агрохімікати (добрива) забезпечують рослини необхідними поживними речовинами, покращують родючість ґрунту та сприяють підвищенню врожайності.

✗ Негативні аспекти:

Застосування пестицидів та агрохімікатів може призвести до забруднення ґрунту, води та повітря, що негативно впливає на здоров'я людини та інших живих організмів. Пестициди можуть знищувати корисних комах, птахів, риб, а також накопичуватися в харчових ланцюгах, потрапляючи в організм людини.

РАЕУ

Основні законодавчі акти, що регулюють сферу пестицидів та агрохімікатів в Україні,
це:

- [ЗУ «Про пестициди і агрохімікати»](#)
- [ЗУ «Про державне регулювання сфери захисту рослин»](#)
- [ЗУ «Про систему громадського здоров'я»](#)
- [ЗУ «Про управління відходами»](#)
- [ЗУ «Про оцінку впливу на довкілля»](#)
- [ЗУ «Про охорону атмосферного повітря»](#)
- [ЗУ «Про рекламу»](#)
- [ЗУ «Про бюджетництво»](#)
- [ДСП 8.8.1.2.001-98 «Транспортування, зберігання та застосування пестицидів у народному господарстві»](#)
- [ДСП 382-96 «Державні санітарні правила авіаційного застосування пестицидів і агрохімікатів у народному господарстві України»](#)

РАЕВ

Які правила виробництва,
імпортування,
застосування, зберігання
та рекламування агрохімії?

Відповідно до [ст. 4 ЗУ «Про пестициди та агрохімікати»](#):

!! Забороняються ввезення на митну територію України, виробництво, торгівля, застосування та рекламування пестицидів і агрохімікатів до їх державної реєстрації.

Всі препарати, що пройшли державні випробування мають бути у Державний реєстр пестицидів і агрохімікатів.

Зверніть увагу!

Основні аспекти регулювання:

- 📌 **Державна реєстрація:** Всі пестициди та агрохімікати, що використовуються в Україні, повинні бути зареєстровані в Державному реєстрі.
- 📌 **Дотримання стандартів:** Виробництво повинно відповідати державним санітарним правилам та іншим нормативним документам, що регулюють безпеку та якість продукції.
- 📌 **Облік та звітність:** Підприємства зобов'язані вести облік наявності та використання пестицидів та агрохімікатів, включаючи дослідні партії.
- 📌 **Екологічний контроль:** Виробництво та застосування агрохімії має здійснюватися з дотриманням вимог захисту довкілля та безпеки здоров'я людини.
- 📌 **Маркування та упаковка:** Пестициди та агрохімікати повинні мати відповідне маркування, що містить інформацію про клас небезпеки, запобіжні заходи, утилізація відходів та інше.

✓ ВИРОБНИЦТВО

Діяльність з виробництва пестицидів та агрохімікатів, може мати значний вплив на довкілля, тому підлягає проходження процедури оцінка впливу на довкілля.

Процедура і порядок встановлено [ЗУ «Про оцінку впливу на довкілля»](#).

Відповідно до ст.3 ч.2 п. 6 Закону, такий об'єкт планованої діяльності відноситься до першої категорії видів планованої діяльності та об'єктів,

- «хімічне виробництво, в тому числі виробництво основних хімічних речовин, хімічно-біологічне, біотехнічне, фармацевтичне виробництво з використанням хімічних або біологічних процесів, виробництво засобів захисту рослин, регуляторів росту рослин, мінеральних добрив, полімерних і полімервмісних матеріалів, лаків, фарб, еластомерів, пероксидів та інших хімічних речовин, виробництво та зберігання наноматеріалів потужністю понад 10 тонн на рік».

Згідно [ст. 11 ЗУ «Про охорону атмосферного повітря»](#) викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами можуть здійснюватися після отримання дозволу.

👉 Реєстрація агрохімії — це гарантії безпеки довкілля та боротьба з фальсифікатом.

Процес реєстрації пестицидів та агрохімікатів:

1. Заявка на включення в план випробувань.
2. Складання плану випробувань Міндовкілля.
3. Отримання дозволу на ввезення дослідних зразків (якщо мова йде про імпортований препарат).
4. Державні випробування (екологічні, біологічні та токсиколого-гігієнічні).
5. Заявка на реєстрацію.
6. Експертиза реєстраційних документів на рівні міністерства.
7. Внесення в Державний реєстр пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні.

✓ ЗБЕРІГАННЯ

Відповідно до [ст. 3 ч.3 п.7 ЗУ «Про оцінку впливу на довкілля»](#), до 2 категорія видів планованої діяльності та об'єктів, які можуть мати значний вплив на довкілля та підлягають оцінці впливу на довкілля, відноситься

- хімічну промисловість, а саме: зберігання хімічних продуктів (базисні і витратні склади, сховища, бази).

Зберігання агрохімії дозволене виключно у спеціально призначених для цього складах. Це прямо визначено в [Державних санітарних правилах «Транспортування, зберігання та застосування пестицидів у народному господарстві»](#) (ДСП 8.8.1.2.001-98), які регулюють не лише вимоги до складів, а й усі інші аспекти щодо застосування засобів захисту рослин.

 Для отримання санітарного паспорту на склади, що призначені для зберігання пестицидів та мінеральних добрив, необхідно звернутися до Держпродспоживслужби за місцем провадження діяльності.

Навчання з питань безпечного поводження з пестицидами є обов'язковим для осіб, які працюють з пестицидами. Навчання організовується територіальними органами Держпродспоживслужби, після успішного завершення навчання видається свідоцтво та посвідчення на право роботи з пестицидами.

✓ ЗАСТОСУВАННЯ

Агровиробник має обов'язок застосовувати пестициди та агрохімікати, тільки ті, які зазначення у Державному реєстрі. Та дотримуватись правил безпеки при обробці полів пестицидами та агрохімікатами:

- суб'єкт господарювання повинен завчасно, не менше ніж за 2 доби до початку використання пестицидів (при виконанні авіаційно-хімічних робіт за 3 доби) сповістити про місця, строки і методи застосування пестицидів. Та проінформувати населення про заборону ближче 1 км від місця обробок здійснювати сільськогосподарські та інші роботи, випасати тварин, а також про необхідність вивезення пасік на відстань понад 5 км на період до 5 діб;
- у період проведення робіт у радіусі 200 м від меж ділянок, що обробляються, мають бути встановлені попереджувальні написи;
- роботи з використанням пестицидів слід проводити у ранні ранкові (до 10 год) і вечірні години, при швидкості руху повітря 3-4 м/с, температурі повітря не вище +22 0С;
- зона санітарного розриву від населених пунктів при вентиляторному обприскуванні повинна бути не менше 500 м, при штанговому і гербігації дощуванням – 300 м;
- категорично забороняється застосування пестицидів у межах першого поясу (суворого режиму) зони санітарної охорони поверхневих та підземних джерел господарсько-питного водопостачання;
- до всіх видів робіт, допускаються лише працівники при наявності посвідчення про право роботи з пестицидами;
- забороняється обробка полів 5 км від місць постійного перебування медоносних пасік; 2 км від рибогосподарських водойм, відкритих джерел водопостачання, місць випасу свійських тварин, об'єктів природно – заповідного фонду; 1 км від населених пунктів, тваринницьких ферм і птахоферм, посівів;

✓ РЕКЛАМУВАННЯ

Рекламування пестицидів та агрохімікатів в Україні регулюється [законом «Про пестициди та агрохімікати»](#) та [«Про рекламу»](#).

!! Забороняється рекламувати та використовувати пестициди та агрохімікати до їх державної реєстрації, за винятком випадків, передбачених законом.

Вимоги до пакування та маркування пестицидів та агрохімікатів встановленні [ст. 10 ЗУ «Про пестициди та агрохімікати»](#) — на кожній товарній одиниці пестициду або агрохімікату має містити інформацію про реєстраційний номер і серія пестициду або агрохімікату у Державному реєстрі включаючи назву, склад, виробника, клас небезпеки, регламент застосування, умови зберігання, заходи безпеки та інше.

РАЕВ

Що робити з протермінованою непридатною агрохімією та тарою від неї?

РАЕW

[ЗУ «Про управління відходами»](#) встановив, що виробники, імпортерів агрохімії та аграрії — є утворювачами небезпечних відходів.

☞ Відповідно до Закону **утворювач, зобов'язані забезпечувати зберігання відходів** у спосіб, що є безпечним для здоров'я людини та довкілля, та передавати відходи ліцензіатам протягом 1 року з моменту їх утворення.

☞ Бракована, пошкоджена упаковка, транспортна упаковка, бегі, непридатна хімія, хімія яка втратила свої властивості, або закінчився строк придатності, упаковка в якій були компоненти з яких роблять тукосуміші-все це небезпечні відходи.

У кожного виробника, імпортера та аграрія має бути договір з ліцензіатом.

РАЕВ

Як Україна інтегрується в
європейські ініціативи щодо
агрохімії?

Основні аспекти євроінтеграції у сфері пестицидів та агрохімікатів:

- ✓ **Реєстрація та обіг:** Впровадження системи реєстрації пестицидів та агрохімікатів, яка відповідає вимогам ЄС, що передбачає оцінку безпеки цих речовин для здоров'я людини та навколишнього середовища.
- ✓ **Застосування:** Обмеження використання деяких пестицидів, які визнані небезпечними в ЄС, та заохочення використання альтернативних методів захисту рослин, таких як біологічні засоби.
- ✓ **Контроль та моніторинг:** Встановлення ефективної системи контролю за обігом та застосуванням пестицидів, а також моніторингу залишків цих речовин у продуктах харчування.
- ✓ **Органічне виробництво:** Підтримка розвитку органічного сільського господарства, яке передбачає обмежене використання пестицидів та агрохімікатів.

Євроінтеграція у сфері пестицидів та агрохімікатів вимагає від України серйозних зусиль щодо приведення законодавства та практики у відповідність до стандартів ЄС. Це має на меті забезпечити безпеку харчових продуктів, захист навколишнього середовища та відкриття нових можливостей для українського аграрного сектору на європейському ринку.

РАЕВ

Яка відповідальність
передбачена за порушення
правил поводження з
агрохімією?

РАЕУ

Відповідно до [ст. 20 ЗУ «Про пестициди та агрохімікати»](#): Порушення законодавства про пестициди і агрохімікати тягне за собою цивільну, дисциплінарну, адміністративну або кримінальну відповідальність згідно з чинним законодавством.

Застосування на практиці наявного закону часто є неефективним.

Недостатньо чіткі інструкції, відсутність належного моніторингу та контролю з боку відповідних органів призводять до порушень.

РАЕW

Шляхи вирішення проблем:

- 👉 **Вдосконалення законодавства:** Необхідно переглянути та оновити чинне законодавство, усунути прогалини та суперечності, а також розробити чіткі інструкції щодо застосування пестицидів та агрохімікатів.
- 👉 **Посилення контролю:** Необхідно посилити контроль за обігом та використанням пестицидів та агрохімікатів, забезпечити належний моніторинг та санкції за порушення.
- 👉 **Навчання та інформування:** Необхідно проводити навчання та інформування фермерів, працівників сільського господарства та громадськості, державних щодо безпечного поводження з пестицидами та агрохімікатами.

РАЕУ

ДОБІРКА до теми —

**Агроекологія та раціональне
використання земельних
ресурсів**

КНИГИ І НАУКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ

- **«Ґрунтознавство з основами геології»**
Базовий підручник для розуміння ґрунтових процесів, структури, типів ґрунтів, деградаційних процесів.
- **«Відновлення деградованих земель: екологічний підхід»**
Практичний посібник з аналізом способів рекультивації, реабілітації техногенно змінених територій.
- **FAO Soil Resources Reports / FAO Guide to Soil Fertility Management**
Глобальні практики управління родючістю, відновлення ґрунтів, методики моніторингу.
- **«Soil Ecology and Ecosystem Services»**
Книга про екосистемні функції ґрунтів, роль мікробіоти, біорізноманіття у відновленні родючості.
- **«Regenerative Agriculture»**
Практична книга для аграріїв: як змінити систему ведення сільського господарства на відновну, зберігаючи і покращуючи ґрунти.

ВІДЕО І ДОКУМЕНТАЛЬНІ ФІЛЬМИ

- **FAO: Save our soils**

Коротка серія відео про причини деградації та міжнародні практики збереження ґрунтів.

www.youtube.com

- **Перше: Ґрунт – основа життя | «Наука українською»**

Пояснення про функції ґрунту, вплив інтенсивного землеробства. (~10 хв)

- **Наслідки деградації ґрунтів в Україні** – відео-проєкти від Інституту ґрунтознавства ім. Соколовського

Презентації з конференцій та вебінарів, практичні кейси.

ІНТЕРАКТИВНІ ПЛАТФОРМИ ТА КУРСИ

- **FAO E-learning: Soil and land management**
Безкоштовні курси для екологів, агрономів, студентів.
<https://elearning.fao.org>
- **Офіс сталих рішень**
Курси для екологів, агрономів та журнал про сталі рішення
ukraine-oss.com

РАЕУ

ОСНОВНІ ВИЗНАЧЕННЯ до теми —

Агроекологія та сфера
поводження з пестицидами та
агрохімікатами

РАЕW

Агроекологія — наукова дисципліна на перетині агрономії та екології, яка вивчає взаємозв'язки між сільським господарством та навколишнім природним середовищем з метою створення стійких, екологічно безпечних і соціально орієнтованих агросистем.

Пестициди — загальна назва хімічних або біологічних речовин, що застосовуються для захисту рослин і сільськогосподарської продукції від шкідників, хвороб, бур'янів, гризунів та інших небажаних організмів.

Агрохімікати — речовини хімічного або біологічного походження, які використовуються у сільському господарстві для підвищення родючості ґрунтів і продуктивності рослин (добрива, стимулятори росту тощо). Пестициди є окремим видом агрохімікатів.

Регламентоване застосування — використання агрохімікатів і пестицидів з дотриманням встановлених законодавством норм, строків, дозувань, та способів внесення — з урахуванням безпечних для людей і довкілля вимог.

Державна реєстрація пестицидів — офіційне визнання певної речовини (формуляції) придатною для застосування в Україні за результатами наукових випробувань, оцінки ризиків і екологічної безпеки. Без державної реєстрації застосування пестицидів заборонено.

Санітарно-захисна зона (СЗЗ) — територія, що встановлюється навколо об'єктів, де застосовуються або зберігаються пестициди, з метою захисту населення від їхнього впливу.

РАЕУ

Зона санітарної охорони — територія навколо джерел водопостачання, де обмежується або забороняється застосування пестицидів та агрохімікатів для запобігання забрудненню води.

Фітосанітарна безпека — комплекс заходів і норм, спрямованих на запобігання поширенню шкідливих організмів та контроль за безпечним застосуванням засобів захисту рослин.

Рекультивація — процес відновлення родючості ґрунтів та екологічного балансу після порушення, зокрема внаслідок інтенсивного агрохімічного навантаження.

Біопестициди — препарати, що містять природні мікроорганізми, їх метаболіти або органічні сполуки, які застосовуються як альтернатива хімічним пестицидам.

Фітотоксичність — шкідливий вплив агрохімікатів або пестицидів на культурні рослини (зниження врожайності, хлороз, опіки тощо).

Моніторинг застосування пестицидів — систематичне спостереження, аналіз і контроль за обсягами, способами, впливом та наслідками використання пестицидів і агрохімікатів у сільському господарстві.

Інтегрований захист рослин (ІЗР) — комплексна стратегія боротьби зі шкідниками та хворобами, що передбачає мінімізацію застосування хімічних засобів через агротехнічні, біологічні та механічні методи.

Обґрунтоване застосування — підхід до використання пестицидів, за якого враховуються необхідність, ефективність, екологічні ризики та економічна доцільність.

РАЕУ

Дякую за увагу!